

Flerårig strategisk forsknings- og udviklingsindsats for mennesker med funktionelle lidelser

Funktionelle lidelser er lidelser, hvis årsag *ikke* kan forklares med traditionelle biomedicinske diagnoser. Blandt fagfolk anvendes begreber som MUS: medicinsk uforklarede symptomer, funktionelle lidelser og smertetilstande, når smerter er det dominerende træk. Blandt smertetilstande findes tilstande som whiplash, fibromyalgi og multipel kemikalieoverfølsomhed.

I 2008 er der gennemført en analyse, der bl.a. viste følgende:

Problemet er betydeligt. Lidt over halvdelen af de symptomer, som får folk til at gå til deres alment praktiserende læge, er det ikke muligt at finde en kropslig forklaring på. Langt de fleste af disse symptomer går dog over af sig selv igen. Men omkring fem procent af befolkningen har en kronisk funktionel lidelse. I den forstand er der tale om en kronisk, men uerkendt folkesygdom. Foruden en markant nedsat livskvalitet og tryghed, har mennesker med funktionelle lidelser en næsten fordoblet risiko for at dø af en hjerte-/karsygdom.

Funktionelle lidelser ligger bag en betragtelig del af det langvarige sygefravær og førtidspensioneringer.

Der er en stærk – og delvist dokumenteret – mistanke om, at sundhedsvæsenet, sociale myndigheder og muligvis også muligheden for at opnå erstatning i væsentlig grad yderligere sygeliggør mennesker med funktionelle lidelser. Mennesker med funktionelle lidelser er samtidig stærkt frustrerende for sundhedspersonale, socialrådgivere mv. at arbejde med.

Der er enighed om, at det er muligt og ønskeligt at behandle mennesker med funktionelle lidelser. De fleste patienter vil – i modsætning til fordomme – faktisk gerne behandles. Der er også særdeles gode grunde til at satse mere på forebyggelse af funktionelle lidelser, først og fremmest ved at reducere den sygeliggørende effekt, der formentlig opstår af unødvendige henvisninger, langtrukken sagsbehandling og fraværet af mere konstruktive tilbud.

Der er også enighed om, at der er meget store huller i den relevante viden på området. Der er derfor især brug for forskning på følgende felter:

- Bedre forståelse af patienternes forløb, herunder bl.a. at udforske detaljeret, hvordan samspillet med sundhedsvæsenet mv. kan forværre patienternes forløb.
- Udvikle og afprøve bedre definitioner, vurderingsredskaber og klassifikationer, bl.a. til brug i lægeerklæringer. Det er helt afgørende for arbejdet med et så udbredt fænomen som funktionelle lidelser, at sundhedsvæsenet og andre bliver betydeligt mere præcise og systematiske i deres klassifikationer mv., så indsatser retter sig mod de rette patienter og ikke f.eks. tager fat i problemer, der går over af sig selv.
- Afprøvning af flere konkrete indsatser som f.eks.: individuel terapi/træning, koncentrerede rehabiliteringsforløb, tilbage-til-arbejde indsatser, effekter af gradueret fysisk træning og ændringer på arbejdspladsen/jobindhold. Der er også en række mere innovative behandlinger under udvikling, som det vil være relevant at afprøve nærmere.
- Hvordan man får professionelle til at håndtere patienter eller klienter med funktionelle lidelser mere konstruktivt, både så patienten faktisk hjælpes og

den professionelle ikke føler så voldsomme frustrationer som tilfældet ofte er i dag. Her spiller formidling af forskningsresultater og træning i ændret klinisk praksis en betydelig rolle.

Der er grundlag for at en bredere offentlig informationsindsats om emnet, bl.a. for en bredere accept af, at uforklarlige lidelser er udbredte, og at de ikke bør medføre tilbagetrækning fra arbejds- og familieliv.

Den foreløbige analyse har afsløret en meget betydelig – men også noget uafklaret – interesse for emnet både i sundhedsvæsenet og social- og arbejdsmarkedsforvaltninger og i flere forskellige forskermiljøer. Der er et stort potentiale i at skabe netværk mellem disse forskellige parter. Tidligere var området præget af lav prestige – men det vurderes, at der er mulighed for markant at ændre dette.

Tiden er moden til, at det er en realistisk vision på mellemlangt sigt, og at udredning, behandling og forskning på området bliver selv bærende i den forstand, at det kan dokumentere resultater både i retning af bedre livskvalitet og højere arbejdsmarkedsdeltagelse. Det er også et mål at ændre den grundlæggende sygdomsopfattelse i befolkningen, hos behandlere og på arbejdsmarkedet, således at funktionelle lidelser fremover får bedre forløb end i dag.

Den strategiske satsning iværksættes af TrygFonden i 2009 og 2010. Grunden hertil er, at en række aktiviteter tager tid at forberede, bl.a. fordi der skal opbygges nye samarbejder.

Aktiviteter i 2009:

Igangsætning af flere kontrollerede afprøvninger af individuelle indsatser, både behandling og rehabilitering. Det kunne f.eks. være forskellige former for terapi, rehabiliteringsforløb mv.

- Iværksættelse af analyser af igangværende forløbsundersøgelser og ældre datasæt, bl.a. for at blive klogere på patienternes forløb og for at se på, om nye definitioner og klassifikationer kan valideres på ældre data.
- Gennemførelse af analyse af, hvordan de eksisterende kommunale o.a. systemer i dag i praksis håndterer mennesker med funktionelle lidelser.
- Etablering af netværk mellem forskere og andre interessenter, herunder muligheder for supplerende finansiering til området. Netværket skal arbejde med dels analyser af muligheder i oplysningsindsatser, dels behovet for nye forløbsundersøgelser og mulighederne for samlede større indsatser. Også funktionelle lidelser hos børn (f.eks. "ondt i maven") bør der ses på.

De i 2009 igangsatte aktiviteter vil i de fleste tilfælde række yderligere 2-4 år frem i tiden.

Aktiviteterne afklares nærmere og iværksættes i samarbejde med forskningsmiljøer og praktikere fra kommuner og arbejdsmarkedsforvaltninger. TrygFondens rådgivende Forskningsudvalg inddrages også. Budgettet opdeles endeligt i forskningsmidler og udgifter til netværk, hvorefter der indkaldes ansøgninger inden for de definerede forskningsspørgsmål. Der sigtes ikke imod at etablere et samlet center.

Succeskriterier:

- Dokumentation for effekt af konkrete behandlinger af funktionelle lidelser i form af mindre sygelighed og bedre livskvalitet. Det er et bedre liv for den enkelte, der er i fokus for TrygFondens arbejde.
- Dokumentation for præcisionen og effekten af definitioner og klassifikationer, således at man effektivt kan afgrænse de patienter, der har brug for behandling og dem, der ikke har.
- Dokumentation for at folkelige holdninger flytter sig.
- Dokumentation for, at den professionelle adfærd i forhold til funktionelle lidelser har flyttet sig. Det gælder især praktiserende læger og kommunale forvaltninger.

Budget:

20 mio. kr.

Aktiviteterne i 2009 skal ses i sammenhæng med forudsatte aktiviteter i 2010, der bl.a. bør omfatte:

- Iværksættelse af større kontrollerede forsøg med forebyggelse af funktionelle lidelser på særligt udsatte arbejdspladser og kontrollerede forsøg med større samlede rehabiliteringstiltag. På begge disse punkter vurderes det realistisk at skaffe yderligere finansiering.
- Afprøvning af ændrede klassifikationer og vurderingskriterier. Det er helt afgørende på dette område, at professionelle både i sundhedsvæsnet og andre steder i den offentlige sektor bliver mere sikre i deres vurdering af hvilke borgere, der har nytte af en indsats og hvem, der ikke har.
- Etablering af nye forløbsstudier på de områder, hvor de eksisterende forløbsstudier ikke er tilstrækkelige. Det er i denne sammenhæng meget sandsynligt, at der bliver behov for at iværksætte forløbsstudier baseret på nye klassifikationer og definitioner.
- Iværksættelse af en folkelig og professionel oplysningsindsats.

Budget for 2010 er pt. skønnet til ca. 28 mio.

TrygFonden